

Fåfänga var min passion

Agenten, charmören och äventyraren Johan Adam Graaner (1782–1819)

DAG RETSÖ

UTFÖRANDE: 368 s. Häftband. Illustrerad.

Format 150 × 225 mm.

ISBN: 978-91-988151-9-1

16

Fåfänga var min passion

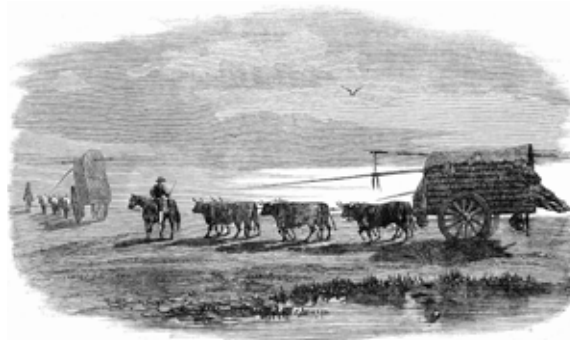
1810-TALET VAR en dramatisk period i världens historia. I Europa tog Napoleonkrigen slut genom Napoleons nederlag vid Waterloo 1815, Sverige hade sett den legitime kungen bli avsatt i en statskupp 1809 och jagade en ny regent, och i Amerika försökte de spanska kolonierna frigöra sig från sina kolonialherrar genom vapenmakt.

Inte många svenskar upplevde alla dessa omvälvningar personligen. Men det gjorde arméofficern Johan Adam Graaner. Han reste 1815 på vinst och förlust till Sydamerika för att som soldat ta värvning i revolutionsarméerna.

Men han var redan en mycket beläst och vetgirig man och lämpade sig för större uppgifter än krig. Väl framme i Sydamerika noterade han i sina brev, resejournaler och anteckningar närmast frenetiskt allt han observerade – allt från växters och indianstammars namn till inrikespolitiska intriger och militära frågor, arkitektur och inredning både beträffande urbana palats och enkla lanthyddor, väder och klimat, industri och handel, boskapsuppfödning och fiske, jordbruk och jordkvalitet, mineralresurser och teknik inom gruvdrift och metallurgi,

utbud och priser på varor, mekanisk teknologi och uppfinningar, människorna och deras fysionomi – inte minst kvinnornas – språk, mat, dryck, klädedräkt, hälsa, huskurer, religion, dans, musik. Hans observationer är helt unika för sin tid. Ingen samtida resenär i Sydamerika – och sannerligen ingen svensk – kan mäta sig med honom och den mängd upplysningar han lämnade efter sig. De har dock förblivit helt okända för allmänheten. Tills nu.

Han blev också på ort och ställe medveten om att de spanska koloniernas självständighet var nära förestående. Då insåg han vilken roll han själv skulle kunna spela i det världshistoriska dramat och tog en chans.

Oxkärror på Pampas, omkring mitten av 1800-talet.

APPELL FÖRLAG

Johan Adam Graaner var förmodligen den tredje svensken någonsin att korsa Stilla havet 1819. Från Valparaiso gick resan västerut via Nuku Hiva och Nukufetau (som av Graaner fick namnet Oscars ö efter den svenske kronprinsen) till Nya Guinea.

HAN TOG PÅ EGET BEVÅG kontakt med ledande politiker både i Chile och republiken Río de la Plata – det som skulle komma att bli Argentina – och i Sverige för att försöka bli en förmedlande länk mellan det självständiga Sydamerika och sitt hemland. Och det gick hem – i Buenos Aires utsågs han till särskilt sändebud till kronprins Karl Johan Bernadotte och i Sverige utsågs han till agent med särskilt uppdrag och sändes tillbaka till Sydamerika 1817.

Det allra märkligaste är att en del av hans hemliga uppdrag vid den andra resan var att presentera en svensk kandidat till att bli kung i Argentina. Där umgicks man nämligen med planer på att utropa landet till monarki för att vinna de europeiska stormakternas erkännande. Vem denne svenske tronkandidat var har aldrig kunnat klargöras. Var det Karl Johan själv? Eller någon annan?

Efter uträttat värv i Argentina och Chile anträdde Graaner i april 1819 den långa resan hem till Sverige. Han valde vägen över Stilla havet via Calcutta. På vägen blev han bekant med och djupt imponerad av den avslappnade livsstilen hos folket på den paradisiska ön Nuku Hiva i Polynisien. Hans livskrafter var dock vid det laget snart slut – på vägen från Calcutta till London med det engelska fartyget Ellergill avled han till sjöss vid Godahoppssudden i november i akut hepatit, bara 37 år gammal.

MEN GRAANERS LIVSHISTORIA handlar inte bara om politiska manövrer, lyckosamma utspel och intriger. Den innehåller också historien om hur en människa till slut kommer underfund med vad som är väsentligt i livet. I den annalkande dödens mörka skugga ombord på Ellergill ser han nämligen plötsligt allt i klaraste ljus. I sitt sista brev gör han ärligt upp med sig själv, om hur han drivits av cynisk fåfänga, själviska ambitioner och otaliga kvinnoaffärer, och att de bekymmerslösa öborna på Nuku Hiva egentligen hittat det som han själv förgäves jagat – den verkliga lyckan.